

Schommelende wasberen

Vilmar Dijkstra, Bureau van de Zoogdierverseniging

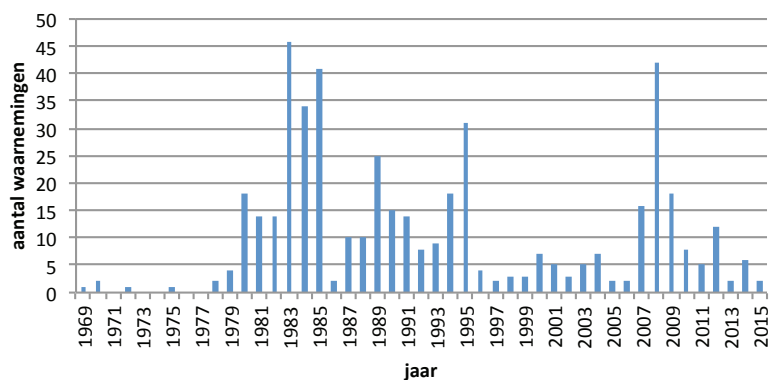
Eind 2013 is in Kijk op Exoten aandacht geschonken aan de oorspronkelijk uit Noord-Amerika afkomstige wasbeer. We houden de soort nog eens tegen het licht, om de laatste ontwikkelingen uit de doeken te doen.

De allereerste in Nederland gemelde wasbeer werd al in 1910 gevangen bij Breda. Tot 1969 zijn nog ruim 10 andere meldingen bekend. Het gaat daarbij waarschijnlijk allemaal om ontsnapte dieren. In Nederland werden namelijk de eerste wasbeerfokkerijen opgezet in de jaren twintig van de vorige eeuw. Daarnaast werd de soort in kleine aantallen gehouden als huisdier. Tot het einde van de jaren zeventig van de vorige eeuw, werden wasberen maar weinig en niet jaarlijks gemeld. Vanaf eind jaren zeventig wordt de soort jaarlijks gemeld en in hogere, maar sterk schommelende aantallen (figuur 1).

Opvallend is dat het aantal meldingen sterk afneemt rond de relatief koude winters van '85/'86 en '95/'96, waarna het in de periode 1997-2006 op een laag niveau blijft hangen. In hoeverre koude winters van invloed zijn op de schommelingen, is niet helemaal duidelijk. Zo was ook de winter van '84/'85 koud, terwijl er in 1985 nog relatief veel dieren werden gemeld. Na 2006 pieken de waarnemingen kort, om vervolgens weer weg te zakken. In 2015 zijn tot 1 juli slechts twee wasberen gemeld.

Verschuiving van waarnemingen

Er is een duidelijk verschuiving waar te nemen in waar de dieren worden gemeld. Tot 1985 kwamen meldingen

Figuur 1. Ontwikkeling van het aantal waarnemingen (gevalideerd en ongevalideerd) van wasbeer in Nederland in de periode 1969-medio 2015 (bron: NDFF).

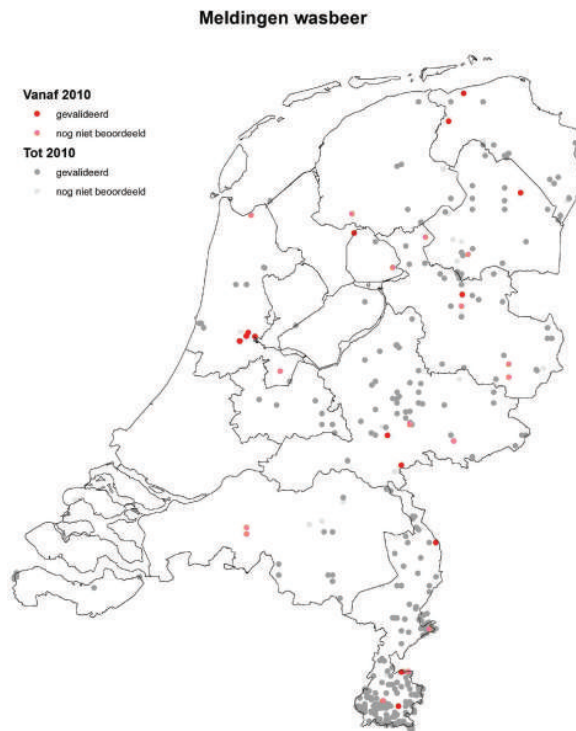
Wasbeer. (Foto: Maaïke Plomp)

vanuit nagenoeg het gehele land; wat wijst op ontsnapte dieren. Tussen 1985 en 1995 kwam een belangrijk deel van de waarnemingen uit zuidelijk Limburg. Daarvan werd aangenomen dat het dieren zijn die (deels) vanuit Duitsland binnenkwamen. Na 1995 komen de meldingen meer verdeeld over het oosten en midden van het land, maar hier en daar ook uit het westen. Vanaf 2010 is dat beeld nog niet veranderd (figuur 2).

Opvallend zijn de meldingen rond Amsterdam, waar het ongetwijfeld ontsnapte dieren betreft. Afgaande op de ontwikkeling in het aantal gemelde dieren, lijkt er in Nederland nog geen sprake te zijn van een gevestigde populatie. Tot op heden zijn er ook nog geen bewijzen voor voortplanting, hoewel dat zeker niet uit te sluiten is.

De wasbeer in onze buurlanden

In Duitsland wordt de wasbeer gevolgd door het Deutscher Jagdverband. Afgelopen jaren werden daar jaarlijks ongeveer 100.000 wasberen gedood (afschot en valwild). Dat verhinderde echter niet, dat in zeven jaar tijd landelijk de verspreiding bijna is verdubbeld. In het aan Nederland grenzende Noordrijn-Westfalen komt de soort ook voor en is daar in 2013 in 36% van de jachtvelden aangetoond. Dat was in 2006 nog in 25% van de jachtvelden. De Duitse populatie heeft de Nederlandse grens bereikt, waardoor waarschijnlijk hogere aantallen de grens zullen passeren.

Figuur 2. Locaties waar in Nederland wasberen zijn gemeld voor 2010 en vanaf 2010.

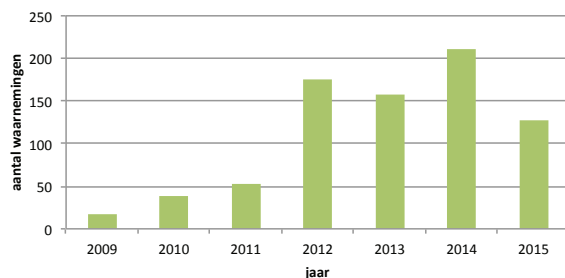
Wasbeerspoelworm

Met de komst van de wasbeer is ook de wasbeerspoelworm (*Baylisascaris procyonis*) ons land binnengekomen. Twee dieren die eind 2014 bij Doetinchem dood zijn aangetroffen, bleken besmet met de, voor de mens gevaarlijke, wasberenspoelworm. De herkomst van de dood gevonden wasberen is onduidelijk. Het kunnen zowel uit gevangenschap ontsnapte dieren zijn, als vanuit Duitsland binnengekomen exemplaren. Het is bekend dat de Duitse wasbeerpopulatie een hoge besmettingsgraad kent. De wasberenspoelworm is een rondworm die bij wasberen in de darm voorkomt. De wasbeer is de natuurlijke eindgastheer, maar ook de mens kan besmet raken.

De verwachting is dat er vanuit Duitsland binnen afzienbare tijd sprake is van een definitieve vestiging in Nederland. Nu wordt al decennia lang geroepen dat de wasbeer zich 'binnenkort' in Nederland gaat vestigen.

Tot op heden is dat, gezien de sterk schommelende aantallen, nog niet gebeurd.

In België is het gros van de waarnemingen afkomstig uit Wallonië. De toename in waarnemingen die waarnemingen.be laat zien (figuur 3) is waarschijnlijk grotendeels een artefact, aangezien deze website nog maar een paar jaar actief is. De toename in meldingen zit hem waarschijnlijk meer in het aantal melders dat toeneemt. Was er eind 2013 nog geen waarneming langs de grens met Nederland bekend, inmiddels is de wasbeer ook waargenomen ten zuiden van Maastricht en Weert.

Figuur 3. Ontwikkeling in het aantal waarnemingen van wasbeer in België in de periode 2009-medio 2015 (bron: www.waarnemingen.be).

Besmetting met deze spoelworm kan ernstige gezondheidsproblemen veroorzaken en zelfs fataal aflopen. Daarom is het belangrijk om besmetting te voorkomen. Pak (dode) wasberen alleen op met wegwerphandschoenen en mijd wasberenlatrines. Omdat eitjes jaren infectieus kunnen blijven, vormen de latrines een belangrijke, langdurige bron van besmetting. Vinders van dode wasberen wordt verzocht dit te melden bij het DWHC (www.dwhc.nl).

Meer over de wasbeerspoelworm vind je in het recente artikel in het tijdschrift Zoogdier (2015: 26-2).

Daarnaast is het, voor het volgen van de verspreiding van de wasbeer, belangrijk waarnemingen door te geven via www.telme.nl of www.waarneming.nl, bij voorkeur met een foto.